

HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 16642
Tarih : 23.02.2026

41031

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Adalet Bakanı Akın Gürlek* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesi yerleşkesine bitişik konumda faaliyet gösteren beton santralinin çevresel etkileri, basit bir ruhsat ve izin meselesi olarak ele alınamayacak ölçüde ağır bir kamusal sorumluluk alanına işaret etmektedir. Mesele, teknik mevzuata uygunluk tartışmasının ötesinde; özgürlüğünden yoksun bırakılmış mahpusların yaşam hakkı, sağlık hakkı ve sağlıklı çevrede yaşama hakkının fiilen korunup korunmadığı sorundur.

Hapishaneler, kamusal gücün en yoğun biçimde kullanıldığı ve mahpusun kendi yaşam koşulları üzerinde tasarruf imkanının ortadan kaldırıldığı kurumlardır. Bu nedenle devletin yükümlülüğü yalnızca düzenleyici değil, aynı zamanda önleyici ve koruyucudur. Mahpuslar, maruz kaldıkları çevresel riskleri bertaraf etme veya mekânsal olarak uzaklaşma imkanına sahip değildir. Bu durum, idarenin sorumluluğunu sıradan bir çevresel denetim yükümlülüğünün ötesine taşımakta; artırılmış özen ve hassasiyet gerektirmektedir.

Beton santrallerinden kaynaklanan PM2.5 ve PM10 düzeyindeki partikül maddeler, kristalin silika içeren tozlar ve sürekli endüstriyel gürültü; bilimsel literatürde solunum yolu hastalıkları, kronik akciğer hastalıkları, kardiyovasküler rahatsızlıklar, hipertansiyon, uyku bozuklukları ve psikolojik stres ile ilişkilendirilmektedir. Kapalı ve sınırlı alanlarda uzun süreli maruziyet, risk katsayısını yükseltmektedir. Hapishane gibi kapalı mekânsal düzeneklerde bu etkilerin daha yoğun hissedilmesi kuvvetle muhtemeldir.

Bu bağlamda, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği'nin (ÖHD) konuya ilişkin idari makamlara yaptığı başvurular ve yürüttüğü girişimler, sorunun yalnızca varsayımsal değil, somut ve güncel bir risk olarak algılandığını göstermektedir. 28 Kasım 2025 tarihinde yapılan başvuruların ardından farklı kurumlar arasında yetki aktarımı niteliği taşıyan yazışmalar gerçekleştirilmiş; Bolu İl Özel İdaresi, tesisin belediye sorumluluk alanında olduğunu belirtmiş; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tesisin mevcut çevre izinlerine sahip olduğunu bildirmiş; İl Sağlık Müdürlüğü ölçüm yetkisinin çevre ve belediye birimlerinde olduğunu ifade etmiş; İl İnsan Hakları Kurulu ise teknik inceleme yapılmasına karar vermiştir. Ancak bu süreç, somut ve bağımsız ölçüm sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması ve riskin bilimsel olarak ortaya konulması noktasında henüz tatmin edici bir açıklığa kavuşmamıştır.

Anayasa'nın 17'nci ve 56'ncı maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2'nci maddesi birlikte değerlendirildiğinde; devletin yükümlülüğü yalnızca zarar doğduktan sonra tazmin mekanizmalarını işletmek değildir. Öngörülebilir ve önlenabilir bir risk karşısında pasif kalınması, pozitif yükümlülüğün ihlali anlamına gelebilecek ağır bir idari ihmale işaret eder. İhtiyat ilkesi, özellikle mahpusların söz konusu olduğu durumlarda, idareye daha sıkı bir denetim ve daha ileri düzeyde önleyici tedbir alma yükümlülüğü yüklemektedir.

İzin belgelerinin varlığı, fiili maruziyet düzeylerinin insan sağlığı bakımından güvenli olduğunu kendiliğinden kanıtlamaz. Asıl mesele; güncel, bağımsız ve akredite ölçümlerle riskin somutlaştırılması, verilerin şeffaf biçimde paylaşılması ve elde edilen sonuçlara göre bağlayıcı tedbirlerin gecikmeksizin uygulanmasıdır. Aksi yaklaşım, kamusal denetimi biçimsel bir prosedüre indirgemek anlamına gelecektir. Bu nedenle, ilgili tüm kurumların koordineli, şeffaf ve bağlayıcı nitelikte somut tedbirler alması; gerekli girişimlerde bulunulması elzemdir.

Bu bağlamda;

1. Hapishane yerleşkesinde bağımsız ve akredite kuruluşlarca yapılmış güncel hava kalitesi ve gürültü ölçümü bulunmadığı halde, tesis faaliyetinin sürdürülmesine hangi bilimsel veriye dayanarak rıza gösterilmektedir?
2. Mahpusların sağlık verilerinde artış eğilimi gösteren solunum ve kardiyovasküler hastalık oranları mevcutsa, bu durum neden çevresel risk bağlamında resen soruşturulmamıştır?
3. Hapishane gibi kapalı ve korunmasız bir alana bitişik sanayi faaliyetinin durdurulması veya sınırlandırılması yönünde bugüne kadar neden herhangi bir idari tasarruf kullanılmamıştır?
4. Mahpusların sağlığına yönelik potansiyel risk karşısında, üretimin kalıcı olarak durdurulması seçeneği neden gündeme alınmamıştır?
5. Olası bir ağır sağlık sonucu gerçekleştiğinde, idarenin pozitif yükümlülüğünü yerine getirdiği nasıl savunulacaktır?